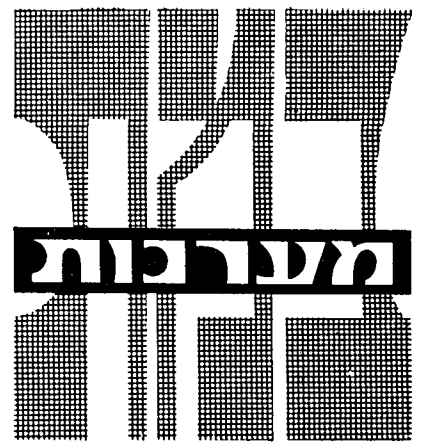

הרהורים בנושא המצעדים

מאת סא"ל נפתלי

מדי שנה בשנה מפגין צה"ל את עצמתו במצעד צבאי, המזהה את המופע המרכזי ביום העצמאות.

ההכנות הדרושות למצעד כזה הן רבות ומקיפות עניינים רבים ומגוונים. ברשימה זו ברצוני לעמיד על חלק מהם.

אנו יכולים לחלק את נושאי הטיפול לשניים:

- הטקט — כולל את הצד הטקטי של המצעד — החל בקבלת פמליות המכובדים בטקס, הנערך מול במת הכבוד, וכלה בחתימת המצעד עלידי הטור הממונע והטור הרגלי.

- הארגון — כולל את נושאי האבטחה והתנועה.

בביאנו לסקור את הבעיות העיקריות הקשורות בצד הטקטי, עלינו לראות נושא זה, כפי שהוא משתקף בעיני המוזמנים שבאזור הבמות. חלק זה של המצעד חייב להיות מדויק, נאה ומרשים.

ארבעה שלבים למצעד:

א. טקס.

ב. הופעת הטור הממונע.

ג. הופעת הטור הרגלי.

ד. מפגן חיל-האוויר.

הכרחי שמופעים אלו יבואו בזה אחר זה, כדי שלא לשעמם את קהל-הצופים באזור הבמות בין מופע אחד לשני. עם זאת, יש לזכור שאל לו לאחד המופעים, "לגנוב" את ההצגה. טעות תהיה לתת למסס האוויר לעבור מעל

הטור הממונע או מעל הטור הרגלי. שגיאה זו חוזרת ונשנית במצעדים האחרונים. המסס כובש את תשומת הלב, ואיש מהצופים אינו שם לב לטור העובר. התוצאה היא: ירידת המוראל בטור הצועד. יש הכרח ליצור הפסקה קלה בין הטור הרגלי לבין הופעת המסס האוויר.

מהירותו של הטור הממונע גדולה מזו של הטור הרגלי — דבר הגורם לפער גדול והולך בין השניים. פער זה מגיע לעתים להפרשי זמן של כ-60 דקות בין זנב הטור הממונע לבין ראש הטור הרגלי. הקהל המצפה לאורך המסלול מאבד את סבלנותו וגורם מדי פעם לתקלות. לדעתי יש הכרח לסתום פער זה על-ידי פעולות שונות, שתסחנה את דעת הקהל. אפשר לפתור בעיה זו בעזרת הופעה נוספת של חיל-האוויר לאורך המסלול: מסוקים המציגים פעולות שונות של "עמידה" באוויר וכד'. ניתן להציב תזמורות נוער לאורך המסלול, שינעימו לקהל את הצפייה במצעד. כשיינצר הפער בין הטור הממונע לרגלי, יישלחו התזמורות למסלול. אפשר גם להעביר להקות מחוללים לאורך המסלול, כדי לתת צביון עממי יותר למצעד.

נושאי הארגון העיקריים הם, כאמור, אבטחה ותנועה. מדי פעם שומעים אנו טענות וטרוריניות, תוך כדי ביקורת עצמית, על חוסר סבלנותו וחוסר נימוסיו של הקהל שלנו, אשר משתדל להפריע בארועים שונים. ההיפך הוא הנכון — הקהל, שבא בהמוניו, רוצה לראות את המפגן, ונכון להתנהג כיאות, להישמע להוראות ולעיתים אף לסייע לשמירת הסדר. הליקוי הוא בנוי במתכנני המצעד. אנו זוכרים בפחד את המצעד שלא צעד (בשנת 1949), ולכן אנו עושים מאמצים, מוגזמים אולי, לאבטח את מסלול המצעד. אנו מקימים גדרות תיל דוקרני ובלתי דוקרני, מחסומי חביות, גדרות משטרתיות וכיוצא בזה — ממש קו מזיננו. וכסופו של קו מזיננו יכול להיות סיפה של אבטחה זו, לולא התנהגותו ההולמת של הקהל הישראלי.

לדעתי יש לנקוט אמצעי אבטחה מסוג אחר. אמצעי יעיל ביותר הוא ההסברה. יש להתחיל בהסברה כחודש לפני המצעד ולשים דגש על מקומות נוחים ולא נוחים לתצפית. אמצעי ההסברה הם רבים: רדיו, עתונות, הפצת עלונים במקומות צבוריים. קיימת גם אפשרות של הפצת עלונים בתיבות דואר בשכונות, אשר את תושביהן רוצים לכוון למקומות מיוחדים. נוכל לקחת כדוגמה את המצעד האחרון: אם צומת בית-מערב נראה כנקודת תורפה, אליה עלול לזרום קהל משכונות

רבות כמו נוה-שאנן, יד אליהו, צפון יפו ועוד — אין טוב מהפצת עלונים באזורים אלו. עלונים שיצינו את מגבלות התצפית של מקום זה (בגלל עומס הקהל) ואת אפשרויות התנועה למקומות תצפית נוחים אחרים.

נושא ההסברה הוא נושא בלתי נפרד מנושא התחבורה הצבורית. בעיות רבות היו נפתרות, אם חברות האוטובוסים הציבוריות היו מהזיקות נציגים, שישמשו קציני קישור במפקדת המצעד. ניצול נסיונם הרב, בשילוב עם דרישות מפקדת המצעד, עשוי להביא להכונה רצויה של הקהל באופן שזה לכל אורך מסלול המצעד ולמניעת לחץ במקומות בלתי רצויים. נסיון המצעד האחרון הוכיח, שתיאום הדוק עם חברות התחבורה הצבוריות פתר הרבה בעיות מסוג זה. אין ספק, שללא תיאום הדוק זה, היה הקהל זורם למקומות תצפית בלתי רצויים, והתוצאות עלולות היו להיות חמורות. מעברי הציה רבים להולכי רגל הם גורם מסייע נוסף. יש צורך לתכנן מעברי הציה כדי לאפשר מעבר קהל מצד אחד של המסלול לצדו השני. יש להמנע לחלוטין מתכנון "מובלעות", המשמשות תחנות למכוניות כדי בוי, חילוץ ומד"א. יש לשמור, עקרונית, על תנועה רצופה של קהל לאורך כל המסלול. יצירת "מובלעות" גורמת לקטיעת מסלול הרתנועה של הקהל, וכתוצאה מכך מתפרץ הקהל למסלול המצעד, מאחר והוא סגור מצד אחד על-ידי גדרות הבנינים, מלפנים על-ידי הפקק שיוצרת "המובלעת" ומאחור על-ידי לחץ נובו והולך.

כדי לשמור בכל תנאי על אפשרות של תנועה חפשית לאורך כל המסלול, יש למנוע הקמת דור כני מכירת משקאות על המדרכות בקרבת הר מסלול וכן למנוע חניית כלי רכב בקרבתו. אמצעי יעיל אחר לפתרון בעית התנועה הוא בסגירת כבישים הניצבים למסלול המצעד — כך אפשר למנוע זרימה עודפת של קהל. בכל מקרה, על החסימה להיות במקום כזה, אשר יאפשר לקהל דרך אלטרנטיבית. במצעד האחרון נוסתה שיטה זו ברחובות בהם גבר לחץ הקהל. הנסיון הוכיח עצמו למעלה מן הד משיוער. מהנסיון למדנו, שחסימות המופעלות כ"אית" מונעות הצטברות קהל בנקודות תורפה. לדעתי, בזכות שיטה זו נמנעו תקלות בלתי רצויות בקרבת המסלול.

ולבסוף, נקודה אחרונה: אין למנוע מהקהל מקומות תצפית באופן שרירותי. המטרה היא עיקרית בתכנון צריכה להיות נוחות ובטיחות מכוניות לקהל הצופים, מכיון שלשם כך אנו מקיימים את המפגנים השונים בכלל ואת מצעד צה"ל בפרט.